

N:o 79.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 20 Maj 1874.
— — — — Andra Kammaren den 20 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 22 samt Memorial N:is 49, 61 och 85 äfvensom Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 15.)

S. A. K.

Vid behandling af Eders Kongl. Maj:ts den 16 sistlidne Januari till Riksdagen aflättna nådiga Proposition, angående Statsverkets tillstånd och behof har, i afseende å beräkningen af statsverkets inkomster för den tid, nästa statsreglering omfattar, eller år 1875 och intill dess ny statsreglering derefter vidtager, äfvensom beträffande andra i sammanhang dermed stående frågor, Riksdagen fattat de beslut, hvarom här nedan i underdånighet förmäles.

Hvad först angår förslagspriset å spanmål för nästa statsreglering, har Riksdagen, på sätt Eders Kongl. Maj:t behogat föreslå, beslutit, att detsamma skall vid senast bestämda belopp af 2 Kronor 10 öre för kubikfoten bibehållas.

Beträffande derefter beräkningen af Statsverkets inkomster, har, på sätt i underdånighet bilagda tabell utvisar, Riksdagen funnit de ordinarie inkomsterna böra beräknas till 25,135,000 Kronor och de extra ordinarie till 39,640,000 Kronor; börande Riksdagen i afseende å de afvikelser, som från den nådiga Propositionen egt rum, i underdånighet anföra följande:

Vid inkomsttiteln "extra uppbörd", deri, jemlikt sist församlade Riksdags beslut, de förut till Riksgälds-kontoret inlemnade skatterätts-, ekeskogs- och observationsmedel numera från och med innevarande års början ingå, hade Statskontoret uti sin till Eders Kongl. Maj:t afgifna berättelse, angående Statsverkets tillstånd och förvaltning, anført, att äfven två uti senast fastställda riksstat, under titeln "Extra ordinarie inkomster", och rubrik "inbetalning å vattenaftappningslån", samt "inbetalning å lånet till landshöfdingecackordernas amortering" särskildt uppförda poster synts Statskontoret lämpligen böra såsom extra uppbörd upptagas, och då såsom inbetalning å vattenaftappningslån år 1875 beräknades inflyta 162,000 R:dr samt afbetalningen å landshöfdingecackorderna numera årligen utgjorde 1,350 R:dr, skulle inkomsttiteln extra uppbörd kunna på följande sätt beräknas:

i nuvarande riksstat upptagna belopp	R:dr	62,832: 50
skatterätts-, ekeskogs- och observationsmedel	"	8,000: —
inbetalning å vattenaftappningslån	"	162,000: —
d:o å lånet till landshöfdingecackordernas amortering	"	1,350: —
		tillsammans R:dr 234,182: 50.

Lika med Statskontoret har Eders Kongl. Maj:t ansett de mera tillfälliga inkomsterna skatterätts-, ekeskogs- och observationsmedel böra under titeln extra uppbörd upptagas äfvensom funnit den del af inbetalningen å vattenaftappningslån, som utgöres af ränta, böra till nämnda titel hänföras, men deremot har Eders Kongl. Maj:t ansett, att den del af samma inbetalningar, som utgör kapitalamortering, icke bör bland statsverkets inkomster i riksstat beräknas, och att icke heller beviljade lån af omförmälda beskaffenhet böra bland Riksstatens anslag uppföras; och har Eders Kongl. Maj:t alltså, under åberopande af den utredning, som i ett den nådiga Propositionen bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 9 sistlidne Januari innefattades, föreslagit Riksdagen, dels att de lån för understödjande af utdikningar och aftappningar af sanker trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag, hvilka på nådig framställning under sjetta hufvudtiteln kunde varda af Riksdagen beviljade, måtte, utan att i Riksstaten upptagas, få af i Statskontoret tillgängliga medel utbetalas mot ersättning af inflytande kapitalafbetalningar å redan meddelade dylika lån, samt dels att i följd häraf frågavarande inkomsttitel måtte ur Riksstaten uteslutas.

Riktigheten af den grundsats, på hvilken Eders Kongl. Maj:ts nådiga förslag hvilar, eller att endast ränta och ej kapitalafbetalning bör såsom inkomst bokföras, torde icke kunna bestridas, och en missledande oegentlighet i Statsverkets bokföring skulle dymedelst undanröjas; men Riksdagen har föreställt

föreställt sig, att genomförandet af samma förslag skulle medföra besvär och olägenheter, som ingalunda af fördelarne motsvarades. Genom Kongl. kungörelsen den 13 Juni 1845 är, i afseende på sättet för återbetalningen af lån utaf allmänna medel till korporationer eller menigheter för beredande af odlingsföretag medelst utdikningar och vattenaftappningar af sankta trakter och sjöar, stadgadt, att sedan den låneandel, för hvars återgåldande hvarje hemman skall ansvara, samt den summa, som, i följd deraf, till skuldens jemte den utfästa räntans fulla liqviderande skall för hvarje hemman årligen erläggas, blifvit bestämd, det sammanlagda afbetalnings- och räntebeloppet från och med det år, då betalningsskyldigheten vidtager, bör under särskild rubrik, med utsättande af det sista året, då betalningen skall utgå, såsom ett hemmanet under sålunda bestämdt antal år åliggande allmänt onus, i jordeboken antecknas och å debetsedeln för hvarje år upptagas samt af kronobetjeningen uppbäras, och genom Kongl. kungörelsen den 3 November 1848 är förordnadt, att dessa stadganden skulle utsträckas till de lån af ifrågavarande beskaffenhet, hvilka blefve enskilda personer meddelade. Då i öfverensstämmelse härmed såväl vid debiteringen som i Riksgälds-kontorets räkenskaper kapitalafbetalningsbeloppet för hvarje år blifvit med räntebeloppet för samma år till en summa sammanfördt, skulle således tillämpningen af Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag förutsätta, att alla de redan debiterade lånen måste ånyo uträknas för utredande, huru stor del af det årligen inflytande beloppet utgör för hvarje år ränta och huru stor del amortering. Enär vidare de såsom tillgång för Statsverket balanserade fordringarne för lån till vattenaftappningar och odlingsföretag, hvilka, enligt Riksgälds-kontorets hufvudbok för år 1872, vid samma års slut utgjorde 1,870,626 R:dr 58 öre, omfatta såväl kapital som ränta, måste, derest ej räkenskaperna skulle i denna del blifva missledande, från nämnda summa utbrytas och afskrifvas sammanlagda beloppet af de deri ingående särskilda ränteposterna.

Med hänseende till hvad sålunda förekommit och då de olägenheter, som, enligt hvad i statsråds-protokollet är anmärkt, skulle kunna uppstå derigenom, att inbetalningarna icke jemnt motsvarade beloppet af beviljade nya lån, ej torde blifva af synnerlig betydighet, har Riksdagen så mycket mera tvekat att medgifva den af Eders Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagna förändring, som dymedelst skulle på visst sätt bildas en ny fond, från hvilken odlingslån för framtiden skulle utgå, och har alltså den uti nu gällande riksstat såsom extra ordinarie inkomst under rubrik "inbetalning å vattenaftappningslån" uppförda post blifvit, i öfverensstämmelse med Statskontorets förslag, med 162,000 kronor under titeln "extra upp-börd" upptagen.

Beträffande lånet till landshöfdingeackordens amortering är i förberörda statsråds-protokoll, bland annat, meddeladt, hurusom Rikets Ständer vid 1840—1841 års riksdag beviljat från Riksgälds-kontoret ett lån till inlösen af landshöfdingeackorden, under vilkor, bland annat, att Statskontoret skulle erhålla föreskrift: *att*, till ombesörjande af ackordens inlösen, för den blifvande ackordsfondens räkning emottaga de dertill beviljade medel; *att* å berörda fonds vägnar till Riksgälds-kontoret aflemna löpande förbindelser å 1,000 R:dr banko hvardera; och *att* låta för ackordsfonden särskildt upptaga och bokföra alla de till ackordsamorteringen afsedda innehållningar för att dermed i första rummet liqvidera den bestämda räntan och sedan använda återstoden till kapitalafbetalning å det af Riksgälds-kontoret lemnade lån. Den i följd häraf i Rikshufvudboken upptagna landshöfdingeackordsamorteringsfonden hade således blifvit en mellanhand emellan tvänne amorteringar, den ena af landshöfdingeackorden genom innehållningen å de till de särskilda landshöfdinge-lönerna anslagna inkomster och den andra af det från Riksgälds-kontoret erhållna lånet. Några egna, af dessa transaktioner oberoende tillgångar hade fonden alldeles icke, och om de till aflösning af ackorden afsedda inkomsterna till fonden icke inginge i tid för de årliga liqviderna till Riksgälds-kontoret, måste, i enlighet med bestämmelsen, att alltid räntan skulle i första rummet liqvideras och kapital-afbetalningen utgöras af återstoden, amorteringen till Riksgälds-kontoret blifva fördröjd och fonden erhålla en motsvarande skuld; och en sådan skuld måste, då tillgång ej funnits till dess liqviderande, i följd af samma bestämmelse, årligen växa med ränta på ränta, men hade sannolikt i följd af med inlösen af ackorden förenade omständigheter redan första året uppkommit, ty enligt räkenskaperna hade första utbetalningen från Riksgälds-kontoret egt rum den 21 Oktober 1841, men första afbetalningen ej förr än den 30 Juni 1843. Huru härmed än förhölle sig, hade emellertid landshöfdingeackords-amorteringsfonden en skuld, som vid 1871 års utgång utgjort 24,958 R:dr 50 öre eller, efter afdrag af tillgångarne 14,913 R:dr 20 öre, netto 10,045 R:dr 30 öre och årligen växte, men för hvilken icke funnes någon verklig gäldenär, och som därför förr eller senare måste afskrifvas. Egentligen vore den också endast en bokföring af en längesedan gjord ränteförlust, ökad med mångårig ränteberäkning. De af Statskontoret till Riksgälds-kontoret aflemnade förbindelserna skulle nu, enligt Riksdagens i underdånig skrifvelse den 6 Maj 1873 meddelade beslut, i början af detta år till Statskontoret öfverlemnas, hvaremot Statskontoret skulle öfvertaga den Riksgälds-kontoret förut åliggande befattningen med lånets bevakande och redovisande. Till inlösen af dessa skuldsedlar skulle således i första hand den enda nu återstående inbetalningen å något landshöfdingeackord användas. Denna återstående inbetalning vore den, som

från början utgått af landshöfdingelönen i Wermlands län, men enligt Kongl. brefvet den 27 nästlidne December numera skulle erläggas af landshöfdingelöneregleringsfonden. Dess belopp vore det i riksstaten upptagna 1,350 R:dr och skulle fortfara att utgå, tilldess att under år 1885 äfven ackordet för nämnda län blifvit inlöst, men då återstode ännu amorteringsfondens ofvanberörda genom ränteberäkningen uppkomna skuld, som måste afskrifvas.

Under återopande af denna utredning har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit, att Statskontorets återstående skuldsedlar för ofvannämnda lån måtte, sedan de blifvit till Statskontoret återlemnade, annulleras och landshöfdingeackords-amorteringsfondens skuld, hvilken vid 1873 års slut utgjorde 24,141 R:dr 62 öre, i sin helhet afskrifvas, i följd hvaraf landshöfdingelöneregleringsfonden skulle befrias från skyldigheten att till ackordsamorteringen bidra och hela den i riksstaten nu upptagna inkomstiteln "Inbetalning å lånet till landshöfdinge-ackordernas amortering" komma att försvinna.

Emot hvad Eders Kongl. Maj:t härutinnan föreslagit, för såvidt dermed afses omförmälda skuldsedlars annullering och afskrifning af landshöfdingeackords-amorteringsfondens skuld, har Riksdagen icke haft något att erinra, men deremot har Riksdagen ansett sig icke kunna medgifva den jemväl ifrågasatta befrielsen för landshöfdingelöneregleringsfonden från skyldighet att under föreskrifven tid verkställa den årliga inbetalning, som ursprungligen ålegat landshöfdingebeställningen i Wermlands län. En sådan eftergift vore i sjelfva verket icke annat än ett anslag till landshöfdingelöneregleringsfonden på motsvarande belopp och har så mycket mindre synts vara af behof påkallad, som nämnda löneregleringsfond hittills visat sig vara tillräcklig för det dermed afsedda ändamål. Riksdagen har alltså funnit godt bifalla, att de för lånet till landshöfdingeackordens amortering utställda förbindelser, som ännu återstå oinlösta, må få annulleras och landshöfdingeackordsamorteringsfondens skuld i dess helhet afskrifvas, mot vilkor att ett årligt belopp af 1,350 kronor från och med år 1875 till och med år 1885 från landshöfdingelöneregleringsfonden utgår och under inkomstiteln extra uppbörd redovisas.

Hos Riksdagen har förslag blifvit väckt derom, att egare af kronoskattehemman och lägenheter, berustade säterier och stadsjord af kronoskatte-natur måtte förklarar berättigad att, utan erläggande af särskild lösen, för framtiden fritt disponera öfver den å deras jord växande ekskog af hvad beskaffenhet som helst äfvensom öfver maste- och storverksträd.

Såsom stöd för denna framställning är, bland annat, anfördt, hurusom statens inkomster af lösen för ek samt maste- och storverksträd enligt räkenskaperna utgjort:

år 1863	R:dr	895: 79
„ 1864	„	1,381: 37
„ 1865	„	967: 66
„ 1866	„	921: 65
„ 1867	„	734: 09
„ 1868	„	1,697: 74
„ 1869	„	576: 30
„ 1870	„	485: 86
„ 1871	„	918: 26 och
„ 1872	„	869: 71.

Vidare har uppmärksamheten fästats derpå, att, enligt inkomna uppgifter från samtliga länen inom södra och mellersta Sverige, med undantag allenast af Calmar, Westmanlands och Wermlands, återstående lösningssumman för befintliga ekar inom dessa delar af riket år 1870 icke skulle uppgå till högre belopp än 15,069 R:dr 22 öre; att från flera län den förklaring blifvit lemnad, att uppgifterna icke vore alldeles tillförlitliga, af orsak att fullständiga handlingar till upplysning i ämnet icke vore att tillgå, hvilket måste antyda, att af de stadgade inlösningsbeloppen åtskilligt kunde hafva influtit utan att hafva blifvit i förteckningarne upptaget; att under åren 1870—1872 guldits öfver 2,000 R:dr, samt att under nästlidna år ytterligare något belopp kunde hafva blifvit levererad; att vidare utaf de räknade träden tvifvelsutän många under den långa tiden afverkats eller af ålder eller bristande vård gått förlorade; samt att hvad som återstode sannolikt på hvarje särskild egendom vore af det ringa värde, att jordegaren, om han än icke fästade afseende vid den bestämda lösesumman, dock i allmänhet icke ville underkasta sig de med en inlösnings förenade omgångar och besvär. Kronans förlust genom att efterskänka all rätt till de ännu icke inlösta träden vore derföre icke af beskaffenhet, att synnerligt afseende deråt borde egnas; men om, såsom det föregående gifve vid handen, det endast vore ett obetydligt antal af de för flottan icke användbara ekar, hvilket återstode att inlösa, så visade ofvan omförmälda uppgifter, att inlösningsrätten särskildt af den framdeles uppväxande ekskogen blifvit i högst ringa mån begagnad, endast för 554 mantal, fördeladt på en tidrymd af mer än 40 år. Orsaken dertill kunde icke vara att söka i afgiftens belopp, hvilket icke vore högre än 24 skillingar banko eller 75 öre för hvarje helt mantal, utan deremot i sättet och ordningen för vinnande af denna rättighet, hvilka vore så besvärliga, att jordegare i allmänhet icke funnit medan värdt att till förvärfvande deraf vidtaga någon åtgärd. Staten kunde alltså otvifvelaktigt utan all afsaknad fränsäga sig denna inkomstkälla, och den borde det desto hellre, som derigenom mera enkelhet i en del af administrationen

skulle vinnas, ity att åtskillig, af afgiftens uppbörd och redovisning förorsakad skriftväxling undvekes, porto och skrifmaterialier besparades, ett ej så litet besvärligt granskningsarbete gjordes öfverflödigt samt förandet af anteckningar i jordebokens tre exemplar om alla de små hemmansdelar, för hvilka lösen kunde blifva erlagd, icke vidare komme i fråga m. m. Ifrågasvarande eftergift skulle emellertid innebära jemväl en annan uppoffring af staten, nemligen af all rätt att hugga och låta afhemta de träd, hvilka vid anställda besigtningar och värderingar redan blifvit utmärkta och antecknade såsom goda och för flottan användbara. Oafsedt den omständigheten att numera icke så uteslutande som i förra tider eken inginge såsom material vid byggandet af krigsfartyg, och att till följd af höga arbetslöner och ofta långa landsvägstransporter det virke, som kunde på skattejorden upphemtas och hvilket aldrig finnes samladt till större mängd på ett ställe, blefve för staten ganska dyrt, så att dylikt virke sannolikt kunde till vida bättre pris inköpas, hade, enligt från Mariningeniörsstaten lemnad uppgift, vid skogsundersökningar, hvilka anstälts i Christianstads län å en 1861 och 1867, i Calmar län åren 1862, 1865 och 1866, i Blekinge län sistnämnda året, i Jönköpings län år 1868 och i Nyköpings län år 1869, det blifvit utrönt, att, inom dessa fem län, å skattejord icke finnes flera än 95 fallbara goda ekar och 17 ekar, hvilka vore i frisk tillväxt, då deremot å boställen och annan kronojord antalet af de fallbara goda ekarne uppginge till 14,253 och af de i frisk tillväxt varande till 11,988 stycken. De å skattejorden växande ekar utgjorde således i dessa län en försvinnande liten del af dem, som vore flottan förbehållna, och då i de öfriga länen proportionen emellan de å skatte- och kronojord befintliga, för flottan användbara ekar kunde anses vara ungefärligen lika med den, som egde rum i de fem länen, förefölle det, som skulle icke heller från synpunkten af flottans behof hinder böra möta för ekskogens öfverlåtande till fri disposition af skattejords-egare.

Bibehållandet af rättigheten att till ett värdet motsvarande pris inlösa de maste- och storverksträd, som finnes å skattejord, och hvilka oundersägligen hörde jordegaren till, kunde dessutom för staten desto mindre vara af någon vigt, som jordegaren hade sig öppet lemnadt att medelst inlösen af den framdeles uppväxande ekskogen eller en särskildt erlagd afgift af 75 öre för helt mantal befria sig från denna statens lösningsrätt.

Riksdagen, som i allo delar dessa åsigter, får alltså i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes utfärda författning, hvarigenom egare af kronoskattehemman och lägenheter, berustade säterier och stadsjord af kronoskatte natur förklaras berättigade att utan erläggande af särskild lösen, för framtiden, i likhet med egare af annan jord i allmänhet, fritt disponera

öfver den å deras jord växande ekskog af hvad beskaffenhet som helst äfvensom öfver maste- och storverksträd.

Då den influtna lösen för ek samt maste- och storverksträd, enligt hvad ofvan är omnämndt, under hvarje af åren 1863—1872 i allmänhet understigit 1,000 R:dr, har Riksdagen ansett sammanlagda beloppet af skatterätts- och observationsmedel kunna beräknas till samma belopp, hvar till sistnämnda medel jemte ekeskogsmedlen af Eders Kongl. Maj:t antagits komma att uppgå, eller 8,000 kronor, helst de för år 1871 influtna beloppen utgjorde af observationsmedel 3,789 R:dr 63 öre och af skatterättsmedel 4,338 R:dr 49 öre eller tillsammans 8,128 R:dr 12 öre.

I följd af de utaf Riksdagen i afseende å inkomstiteln "extra uppbörd" nu vidtagna förändringar, uppgår denna inkomstitel till ett belopp af 234,182 kronor 50 öre, hvilket, för jemnande af de ordinarie inkomsternas slutsumma, utförts med 234,632 kronor 50 öre.

Hvad Riksdagen sålunda beslutit får Riksdagen härmedelst i underdånighet anmäla.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 20 Maj 1874.

Statsverkets inkomster.

	Kronor	öre.
<i>Ordinarie inkomster:</i>		
Ränta	4,501,500	—
Tionde	1,618,300	—
Arrendemedel:		
Penningar 106,800		
Spanmål 164,000 kubikfot à 2: 10 344,400	451,200	—
Bergverkstionde	55,000	—
Mantalspenningar	575,000	—
Bötesmedel	180,000	—
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål, 140,175 kub.-fot à 2: 10	294,367	50
Tillfälliga rotevakansafgifter	7,500	—
Vakansafgifter af nyroterad jord	98,000	—
Rotevakansafgift af utsockne frälsehemman i Halland	20,000	—
Vakansafgifter af bergslag	18,000	—
Trosspassevolansafgift	26,500	—
Båtsmansvakansafgift	60,000	—
Kontrollstämpelmedel	15,000	—
Fyr- och båkmedel	800,000	—
Telegrafmedel	1,180,000	—
Jernvägstrafikmedel	14,000,000	—
Skogsmedel	1,000,000	—
Extra uppbörd	234,632	50
Säger 25,135,000.		
<i>Bevillningar:</i>		
Tullmedel	19,500,000	—
Postmedel	3,400,000	—
Stämpelpappersmedel	1,880,000	—
Bränvinstillverkningsafgift	12,000,000	—
Hvitbetssockertillverkningsafgift	60,000	—
Allmän bevillning för år 1875	2,800,000	—
Säger 39,640,000.		
Summa	64,775,000	—